Euroopan unionin
virallinen lehti

FI
L-sarja

2024/2359

10.10.2024

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2024/2359,

annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024,

joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöstä vastuuvapauden myöntämisestä puhtaan ilmailun yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2022

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä puhtaan ilmailun yhteisyrityksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2022,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 100 artiklan ja liitteen V,

— ottaa huomioon liikenne- ja matkailuvaliokunnan lausunnon,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A9-0087/2024),

A. ottaa huomioon, että Brysselissä sijaitseva Puhtaan ilmailun yhteisyritys perustettiin marraskuussa 2021 asetuksella (EU) 2021/2085 ([1]) (perussäädös) Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteyteen 31. joulukuuta 2031 päättyväksi ajanjaksoksi; ottaa huomioon, että tämä yhteisyritys korvasi yhteisyrityksen, joka perustettiin joulukuussa 2007 kymmenen vuoden ajaksi seitsemännen tutkimuksen puiteohjelman yhteyteen toteuttamaan ilmailualan yhteistä teknologia-aloitetta ([2]) (Clean Sky 1) ja jonka toimintaa jatkettiin toukokuussa 2014 Horisontti 2020 -puiteohjelman yhteydessä aina 31. joulukuuta 2024 saakka ([3]) (Clean Sky 2);

B. toteaa, että yhteisyritys on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, jonka tavoitteena on tutkimuksen ja innovoinnin avulla siirtää ilmailu kohti kestävää ja ilmastoneutraalia tulevaisuutta;

C. toteaa, että yhteisyrityksen perustajaosakkaita ovat komission edustama unioni sekä perussäädöksen liitteessä I luetellut ilmailualan organisaatiot; toteaa, että yhteisyrityksellä on lisäksi liitännäisosakkaita, jotka on valittu kiinnostuksenilmaisupyyntöjen avulla;

D. katsoo, että yhteisyrityksen olisi avoimuuden lisäämiseksi ilmoitettava vuotuisissa tilinpäätöksissään asiaankuuluvat tiedot osakkaiden ohjelmatason rahoitusosuuksista; katsoo, että yhteisyrityksen olisi esitettävä jokaisen sitä koskevan ohjelman osalta osakastyypeittäin kaikki asiaankuuluvat vuoden lopun tiedot, kuten tiettyä ohjelmaa varten säännöksissä asetetut rahoitusosuustavoitteet, saatujen rahoitusosuuksien arvo ja tehtyjen oikeudellisten sitoumusten arvo; toteaa, että yhteisyrityksen olisi parannettava edelleen avoimuutta;

Talousarvio- ja varainhallinto

1. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen kertomuksen mukaan yhteisyrityksen tilinpäätös 31. joulukuuta 2022 päättyneeltä varainhoitovuodelta antaa kaikilta olennaisilta osiltaan oikeat ja riittävät tiedot yhteisyrityksen taloudellisesta asemasta 31. joulukuuta 2022 sekä sen toimien tuloksista, rahavirroista ja nettovarallisuuden muutoksista mainittuna päivänä päättyneeltä varainhoitovuodelta yhteisyrityksen varainhoitosääntöjen ja komission tilinpitäjän vahvistamien kirjanpitosääntöjen mukaisesti; panee merkille, että tilien perustana olevat toimet olivat kaikilta olennaisilta osiltaan lailliset ja sääntöjenmukaiset;

2. pitää myönteisenä puhtaan ilmailun ohjelman käynnistämistä vuonna 2022 ja yhteisyrityksen roolia innovatiivisten tekniikoiden kehittämisessä ilma-alusten päästöjen ja melun vähentämiseksi;

3. panee merkille, että yhteisyrityksen lopullinen käytettävissä oleva vuoden 2022 talousarvio (mukaan lukien talousarvioon uudelleen otetut edeltävien vuosien käyttämättömät määrärahat, käyttötarkoitukseensa sidotut tulot ja uudelleen seuraavalle vuodelle kohdennetut määrärahat) sisälsi 411,2 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoja (verrattuna 182,6 miljoonaan euroon vuonna 2021) ja 415,3 miljoonaa euroa maksumäärärahoja (verrattuna 189,9 miljoonaan euroon vuonna 2021);

4. toteaa, että yhteisyrityksen talousarvion suuruutta koskevat muutokset riippuvat etenkin siitä, missä vaiheessa monivuotisten tutkimus- ja innovointiohjelmien täytäntöönpano on; toteaa, että yhteisyritys aloitti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman toteuttamisen vuonna 2022, joten sen vuoden 2022 talousarvio sisältää maksusitoumusmäärärahat Horisontti Eurooppa -puiteohjelman vuodeksi 2022 suunniteltuja ensimmäisiä ehdotuspyyntöjä varten sekä maksumäärärahat ehdotuspyyntöihin liittyviä ennakkomaksuja varten;

([1]) Neuvoston asetus (EU) 2021/2085, annettu 19. marraskuuta 2021, Horisontti Eurooppa -ohjelman yhteisyritysten perustamisesta sekä asetusten (EY) N:o 219/2007, (EU) N:o 557/2014, (EU) N:o 558/2014, (EU) N:o 559/2014, (EU) N:o 560/2014, (EU) N:o 561/2014 ja (EU) N:o 642/2014 kumoamisesta (EUVL L 427, 30.11.2021, s. 17).

([2]) Neuvoston asetus (EY) N:o 71/2008, annettu 20. joulukuuta 2007, Clean Sky -yhteisyrityksen perustamisesta (EUVL L 30, 4.2.2008, s. 1).

([3]) Neuvoston asetus (EU) N:o 558/2014, annettu 6. toukokuuta 2014, Clean Sky 2 -yhteisyrityksestä (EUVL L 169, 7.6.2014, s. 77).

5. panee merkille, että yhteisyrityksen varainhoitovuoden 2022 tilinpäätökseen kirjattujen rahoitusosuuksien suuruus vaihtelee merkittävästi osakkaiden tyypistä (unioni vai yksityiset osakkaat) riippuen; toteaa, että tähän on syynä se, että unionin käteissuoritukset validoidaan ja kirjataan, kun ne maksetaan yhteisyritykselle hankkeen toteutuksen alkaessa, kun taas osakkaiden luontoissuoritukset kirjataan vasta, kun hankkeen toteutuksesta aiheutuneet kulut on validoitu ja ilmoitettu; kehottaa yhteisyritystä puuttumaan käteissuorituksina kirjatun määrän ja luontoissuorituksina kirjatun määrän väliseen eroon antamalla tietoja siitä, mikä oli osakkaiden oikeudellisten sitoumusten tilanne vuoden lopussa; on tyytyväinen, että yhteisyritys on sitoutunut tarkastelemaan asiaa kokonaisvaltaisesti ensi vuoden tilinpäätöksessä;

6. panee Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta merkille, että vuoden 2022 lopussa yhteisyritys oli sitonut täysimääräisesti 1 716 miljoonaa euroa unionin operatiivisesta enimmäisrahoitusosuudesta, joka koski ohjelmassa tehtyjä avustussopimuksia, ja että tästä sidotusta määrästä noin 70,1 miljoonaa euroa eli 4,1 prosenttia jää maksettavaksi tulevina vuosina sellaisten hankkeiden perusteella, jotka on vielä saatava päätökseen; panee lisäksi merkille, että yksityiset osakkaat olivat tehneet oikeudelliset sitoumukset 968,3 miljoonan euron luontoissuoritusten osoittamisesta yhteisyrityksen operatiivisiin toimiin sekä 1 223,1 miljoonan euron luontoissuorituksista täydentäviin toimiin (101,6 prosenttia 2 154,9 miljoonan euron vähimmäistavoitteesta); toteaa myös, että nämä sidotut määrät raportoitiin täysimääräisinä vuoden 2022 lopussa;

7. toteaa, että yhteisyritys ei saanut Horisontti 2020 -puiteohjelman toimiin uusia operatiivisia maksusitoumusmäärärahoja, sillä se oli saanut päätökseen viimeisen ehdotuspyyntömenettelynsä vuoden 2020 loppuun mennessä; toteaa, että operatiivisten maksumäärärahojen toteutusaste oli 78 prosenttia (verrattuna vuoteen 2021: 83 prosenttia);

8. panee merkille, että lukuisissa Horisontti 2020 -puiteohjelman hankkeissa tekninen toiminta viivästyi tai sitä jouduttiin vähentämään covid-19-pandemian ja Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan takia ja että näitä hankkeita jouduttiin siksi muuttamaan tai pidentämään ja loppumaksuja lykkäämään vuoteen 2023;

9. panee Horisontti 2020 -puiteohjelman osalta merkille, että komissio teki 178 miljoonan euron käteissuoritukset vuonna 2022 ja että yhteisyritys käytti 176 miljoonan euron operatiivisen rahoitusosuuden lähes kokonaan ennakkomaksuihin, jotka liittyivät ensimmäisiin Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä tehtyihin avustussopimuksiin;

10. panee merkille, että yhteisyrityksen hallinnollisten maksumäärärahojen (osasto 2) toteutusaste oli vuoden 2022 lopussa alhainen, 54 prosenttia; panee merkille, että yhteisyrityksen selvityksessä talousarvio- ja varainhallinnosta todetaan syyksi lähinnä se, että vuoden 2022 viimeisen neljänneksen aikana toimitetuista tietoteknisistä ja viestintäpalveluista oli määrä maksaa vasta vuonna 2023, ja se, että komission tarjoamista palveluista aiheutui vain vähän kuluja;

Hankinnat ja henkilöstö

11. toteaa yhteisyrityksen konsolidoidun vuotuisen toimintakertomuksen perusteella, että yhteisyritys julkaisi vuonna 2022 kaksi avointa tarjouskilpailua, joista ensimmäinen käynnistettiin sen omien tarpeiden täyttämiseksi ja toinen kuuden yhteisyrityksen puolesta toimielinten välisenä tarjouskilpailuna (hallinnoidut tietotekniikkapalvelut); toteaa lisäksi, että vuoden 2022 alussa yhteisyritys teki ja allekirjoitti 11 toimielinten välistä viestintäpalveluja koskevaa puitesopimusta, jotka olivat kolmen yhteisyrityksen puolesta vuonna 2021 käynnistetyn toimielinten välisen avoimen tarjouskilpailun tulos;

12. suhtautuu myönteisesti yhteisyrityksen ensimmäiseen avoimeen ehdotuspyyntöön, josta seurasi vuoden loppuun mennessä 19 avustussopimusta arvoltaan yhteensä 654 miljoonaa euroa kolmessa keskeisessä suuntauksessa: alueelliset hybridisähkökäyttöiset ilma-alukset, vetykäyttöiset ilma-alukset ja erittäin tehokkaat lyhyen ja keskipitkän matkan ilma-alukset; toteaa, että ehdotuspyyntömenettelyyn sisältyi 14 teemaa, jotka koskivat 13:a innovointitoimea ja yhtä koordinaatio- ja tukitoimea; toteaa, että yhteensä valittiin 244 osallistujaa 24 eri maasta;

13. panee tyytyväisenä merkille 20 hanketta, joiden tarkoituksena on ohjata ilmailua kohti kestävää tulevaisuutta; toteaa, että ehdotuspyyntö toi yhteen monia julkisia ja yksityisiä kumppaneita, tutkimuskeskuksia ja tiedeyhteisön edustajia kehittämään vaikuttavia ratkaisuja, joilla voidaan toimittaa kestäviä ilma-aluksia ja varmistaa ilmailun ilmastoneutraali tulevaisuus, ja että tätä tuettiin unionin avustusrahoituksella, jonka suuruus oli 654 miljoonaa euroa;

14. panee merkille, että yhteisyrityksen henkilöstötaulukossa vuodelle 2022 oli yhteensä 44 henkilöstösääntöjen alaisen henkilöstön jäsentä (väliaikaisia ja sopimussuhteisia toimihenkilöitä) ja kaksi kansallista asiantuntijaa ja että vuoden 2022 lopussa oli täytettynä 40 tointa; toteaa, että kahta kansallisen asiantuntijan tointa ei täytetty, koska henkilöstötaulukossa vuodelle 2023 oli vain 41 tointa eikä lainkaan kansallisia asiantuntijoita;

Hallinto- ja valvontajärjestelmät

15. panee merkille, että Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman menojen jälkitarkastukset teki komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosaston (RTD-pääosasto) yhteinen tarkastus; panee merkille, että Horisontti 2020 -puiteohjelman menojen (selvitetyt ennakkomaksut ja loppumaksut) osalta yhteisyritys raportoi edustavaksi virhetasoksi 1,6 prosenttia ja jäännösvirhetasoksi 0,4 prosenttia ([4]) ja että Horisontti Eurooppa -puiteohjelman jälkitarkastukset ovat vielä tekemättä, sillä ensimmäiset välimaksut on tarkoitus suorittaa vasta vuonna 2024;

16. panee merkille, että arvioidakseen yhteisyrityksen operatiivisia kontrolleja, jotka liittyivät maksuihin, tilintarkastustuomioistuin poimi ja tarkasti satunnaisotoksen, joka koostui lopullisille edunsaajille vuonna 2022 suoritetuista Horisontti 2020 -puiteohjelman maksuista ([5]); panee merkille, että yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi ja kvantifioi vakavan virheen, joka johtui henkilöstökulujen ilmoittamisesta liian suurina, sillä edunsaaja oli kuluilmoituksessaan esittänyt budjetoidut henkilöstökulut;

17. panee tyytyväisenä merkille, että yhteisyritys oli vuoden 2022 loppuun mennessä laatinut ja toteuttanut kattavan riskiperusteisen ennakkotarkastustavan komission RTD-pääosaston yhteisen täytäntöönpanokeskuksen ohjeiden mukaisesti ja ottaen huomioon yhteisyrityskohtaisen riskinäkökulman; panee merkille, että tätä varten yhteisyritys yksilöi tärkeimmät riskejä koskevat kriteerit ja laati niiden pohjalta riskiperusteisen valvontatavan; toteaa, että tällaisen valvontatavan ansiosta yhteisyritys voi arvioida riskitason kunkin hankkeen ja edunsaajan kohdalla hankkeen toteutuksen keskeisten vaiheiden aikana (esimerkiksi avustussopimuksen valmistelu, avustussopimuksen muuttaminen, raportointi tai maksujen suorittaminen); toteaa tältä osin, että yhteisyritys laati tässä yhteydessä myös sisäisiä suuntaviivoja riskiperusteisesta tarkastustavastaan ja antoi henkilöstölleen koulutusta ja ohjausta tarkastustavan asianmukaisesta ja johdonmukaisesta soveltamisesta;

18. toteaa, että analyysi, jonka tilintarkastustuomioistuin teki yhteisyrityksen tehostetusti seuraamista tapauksista poimitun otoksen pohjalta, toi esiin useita puutteita, jotka hankaloittivat vaikuttavaa ja tehokasta seurantaa; toteaa, että merkintää tehostetusta seurannasta ei uusittu eikä poistettu asetetun määräajan umpeuduttua ja että henkilöstö ei arvioinut riskitasoa uudelleen valvontatoimien toteuttamisen jälkeen;

19. yhtyy tilintarkastustuomioistuimen näkemykseen, että yhteisyrityksen pitäisi varmistaa, että kaikkiin tehostetun seurannan toimiin liittyy erityisiä valvontatoimia, jotka koskevat yksilöityjä riskejä, ja että tehostetun seurannan toimien tilanne tarkistetaan ennalta asetettuna määräajankohtana;

20. korostaa tilintarkastustuomioistuimen tavoin, että erityisen riskiperusteisen tarkastustavan soveltamisesta avustusten hallinnointiin on tullut yhteisyritykselle entistäkin tärkeämpää Horisontti Eurooppa -puiteohjelman yhteydessä;

21. korostaa, että yhteisyrityksen edunsaajarakenne ja/tai hankerakenne muuttuu merkittävästi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa (pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten), uusien toimijoiden ja laajojen konsortioiden määrä on esimerkiksi suurempi) ja lisäksi Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa on vaatimuksena, että toimiin käytetään vain avoimia ehdotuspyyntömenettelyjä, ja tästä syystä voi olla, että aiemmissa ohjelmissa yksilöidyt riskitekijät eivät ole enää relevantteja ja uusia riskitekijöitä voi ilmetä;

22. on tyytyväinen, että puhtaan ilmailun yhteisyritys oli syyskuussa 2022 mukana perustamassa päästöttömän ilmailun allianssia, joka tuo julkisia ja yksityisiä ilmailualan toimijoita yhteen vety- ja sähkökäyttöisten ilma-alusten käyttöönoton tukemiseksi;

23. panee merkille, että CS2-ohjelma on siirtynyt toteutusvaiheeseen, ja toteaa työmäärän kasvaneen vuonna 2022, koska puhtaan ilmailun ohjelman käynnistämisen ohella hallinnoitiin samaan aikaan useita CS2-hankkeita;

24. panee merkille riippumattoman tutkimuksen, jonka mukaan Euroopan Clean Sky 2 -ohjelmasta saama sosiaalis-taloudellinen hyöty on arviolta 8,6 miljardia euroa; korostaa lisäksi tutkimuksen havaintoja, että puhtaan ilmailun ohjelman strateginen tutkimus- ja innovointiohjelma on sekä kestävä että tarkoituksenmukainen; huomauttaa, että tämä koskisi myös monenlaisia mahdollisia talousskenaarioita, potentiaalista kehitystä ja ilmailujärjestelmän mahdollisia rakenteellisia muutoksia;

25. kehottaa laajentamaan ja edistämään ilmastoneutraalin ilmailualan tutkimuksen ja innovoinnin arvoketjujen, kuten tiedeyhteisön, tutkimusorganisaatioiden, teollisuuden ja pk-yritysten, yhdentymistä hyödyntämällä synergioita kansallisten ja eurooppalaisten ohjelmien kanssa ja edistämällä samalla toimialaan liittyvän osaamisen käyttöönottoa koko arvoketjussa;

([4]) Puhtaan ilmailun yhteisyrityksen konsolidoitu vuotuinen toimintakertomus 2022, luku 4.1.1.

([5]) Kvantitatiivisesti ilmaistavissa olevien virheiden raportointikynnys, joka koskee edunsaajien tasolla testattuja avustusmaksuja, on yksi prosentti tarkastetuista kuluista.

Aiempina vuosina esitettyjen huomautusten seuranta

26. panee merkille, että yhteisyritysten erityisvuosikertomuksissa mainitut ”huomautukset” ovat itse asiassa tilintarkastustuomioistuimen esittämiä huomautuksia, joita ei ole sidottu aikaan; toteaa, että tilintarkastustuomioistuin seuraa näitä huomautuksia vuosittain arvioimalla niiden tilanteeksi joko ”käsittely kesken” tai ”käsittely päätetty”;

27. toteaa, että tilintarkastustuomioistuimen kolmesta huomautuksesta (yksi vuodelta 2020 ja kaksi vuodelta 2022) kahden käsittely on päätetty; toteaa, että vielä käsiteltävä huomautus viittaa väliaikaisen henkilöstön käyttöön, jota yhteisyritys perusteli sillä, että vahvistettuun henkilöstötaulukkoon liittyy rajoitteita ja että Horisontti 2020- ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmien rinnakkaisesta toteuttamisesta aiheutuu suuri työmäärä.